Oponentský posudek na disertační práci

MgA. Tamary Moyzes:
ARTIVISTICKÁ LABORATOŘ: PRŮVODCE*KYNĚ UMĚLECKÝM AKTIVISMEM

V Praze, 16. 4. 2025

Disertační práce Tamary Moyzes představuje komplexní a vícevrstevnaté zpracování fenoménu artivismu, které je rozčleněno do několika vzájemně propojených rovin – teoretické analýzy, kurátorské praxe v rámci platformy Artivist Lab a autorského multimediálního projektu Laktivizmus. Autorka se systematicky věnuje propojení umění a politického aktivismu a tematizuje artivismus nejen z hlediska jeho terminologického vymezení, ale i z perspektivy historického vývoje a současných forem. Využívá přitom široké spektrum interdisciplinárních zdrojů a konceptuálních rámců, což jí umožňuje nabídnout teoreticky podloženou a analyticky promyšlenou reflexi tohoto aktuálního umělecko-politického fenoménu.

Zvláštní pozornost je v práci věnována artivismu jako nástroji společenské změny. Autorka přitom nezůstává pouze u oslavného rámce, ale kriticky zvažuje i limity artivistické praxe – včetně rizika instrumentalizace umění, etických dilemat reprezentace nebo potenciálu komodifikace angažovaných gest v rámci mediálního prostoru. Tímto způsobem přispívá k důležité debatě o možnostech i úskalích propojení umění a politiky.

Disertační práce je v kontextu českého a slovenského akademického prostředí výjimečná nejen svým tématem, ale i způsobem jeho zpracování. Dosud žádná jiná práce nepředstavila artivismus v našem geografickém prostoru v takto ucelené, teoreticky ukotvené a zároveň praxí podložené podobě. Přesvědčivost uměleckého výzkumu spočívá mimo jiné i v tom, že autorka propojuje vlastní dlouhodobou uměleckou a kurátorskou činnost s analytickou reflexí, čímž vytváří inspirativní model tzv. reflexivního umění (*reflexive art practice*).

Cenným přínosem práce je i důraz na vlastní pozicionalitu, v níž se autorka citlivě vztahuje k různým generacím a směrům feministických hnutí. Ve své kurátorské praxi reflektuje pluralitu současného feminismu – od rovnostářských přístupů po queer, dekoloniální a

intersekcionální rámce. Zde by bylo podnětné hlouběji prozkoumat napětí mezi postsocialistickými zkušenostmi a dominantními západními feministickými diskurzy, které jsou v práci sice přítomné, ale spíše v implicitní rovině.

Otázka k diskuzi: *Usiluje autorka o inkluzi různých proudů feminismu bez jejich nivelizace, nebo spíše artikuluje kurátorská gesta v duchu reflexivního feminismu, který vědomě pracuje s vnitřními rozpory a konflikty?*

Za klíčový aspekt artivismu považuji rovněž práci s emocemi, která je v disertaci tematizována jako nástroj politické artikulace, nikoli jako opak racionální argumentace. Emoční práce zde získává subverzivní potenciál – umožňuje propojit osobní zkušenost se strukturální kritikou a narušuje hegemonní obraz „racionálního občana", který je často implicitním předpokladem veřejné debaty.

Otázka k diskuzi: *Do jaké míry může práce s emocemi překračovat hranice mezi osobním a politickým? Uveďte konkrétní příklady z kurátorské činnosti v rámci Artivist Labu.*

Významnou dimenzí práce je důraz na komunikaci s veřejností. Artivismus zde není chápán pouze jako galerijní či institucionální praxe, ale jako akt zasahující do veřejného prostoru, médií nebo digitálních sociálních sítí. Tato otevřenost umožňuje šíření alternativních narativů a mobilizaci různorodého publika, zároveň však přináší rizika zploštění sdělení či jeho transformace do podoby spektáklu.

Otázka k diskuzi: *Jak artivisté vyvažují srozumitelnost pro širší veřejnost s udržením politické hloubky a kritičnosti? Jaké strategie považujete za účinné v době rostoucí společenské polarizace?*

V teoretické části práce by podle mého názoru stálo za to věnovat ještě více pozornosti editorství samotného textu – zejména důslednějšímu jazykovému a stylistickému sjednocení. Na několika místech se vyskytují drobné nesourodosti v terminologii či opakování některých myšlenek, které by bylo možné v rámci finální úpravy zpřehlednit.

Autorský projekt *Laktivizmus*, vytvořený ve spolupráci se Shlomim Yaffem, představuje jedinečný příspěvek do oblasti angažovaného umění. Projekt problematizuje hegemonní, normativní a patriarchální normy, pracuje s ženským tělem jako prostorem pro vyjádření

intersekcionální solidarity a propojuje ekologické, feministické a spirituální motivy. Ústřední postava bohyně Lacterie zde symbolizuje novou mytologii založenou na konceptu mléčného příbuzenství, myceliální sítě a ženské tvořivosti. Dílo tak otevírá témata ekologické spravedlnosti, migrace a marginalizace a skrze spojení moderní technologie a živých organismů přepisuje zavedené mocenské patriarchální narativy.

Platforma Artivist Lab, iniciovaná a dlouhodobě kurátorsky vedená autorkou, je výjimečným mezinárodním projektem, jenž propojuje uměleckou praxi s výzkumem a pedagogikou. Její interdisciplinární charakter umožňuje efektivní dialog mezi akademickými institucemi (např. AVU, UK), uměleckým prostředím a občanskou společností. Zvláštní uznání si zaslouží cílená a systematická práce s romskými umělci a umělci v exilu, která je v českém kontextu zcela ojedinělá.

Dle mého názoru disertační práce Tamary Moyzes splňuje všechny nároky kladené na doktorský výzkum – přináší původní poznatky, je teoreticky, metodologicky i umělecky ukotvená a přispívá k rozvoji debat na pomezí umění, aktivismu a společenských věd. Zároveň představuje v českém a slovenském kontextu ojedinělý počin – jak rozsahem a hloubkou teoretické reflexe artivismu, tak propojením výzkumu s vlastní uměleckou a kurátorskou praxí. V tomto smyslu výrazně rozšiřuje možnosti uvažování o současném angažovaném umění ve středoevropském prostoru.

Petra Ezzeddine, Ph.D.
Katedra sociální a kulturní antropologie
Fakulta humanitních studií UK